

Magné Szaitz Éva: Az amatőr színjátszás céljai, lehetőségei Csongrád-Csanád megyei és határon túli példákon keresztül

Bevezetés

Ez a tanulmány a 2020-ban a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar kulturális mediáció mesterszakára készített „Az amatőr színjátszás céljai, lehetőségei Csongrád-Csanád megyei és határon túli példákon keresztül” című diplomadolgozat alapján készült.

A Nemzeti Művelődési Intézetnél végzett munkámnak köszönhetően hét éve vagyok részese a vidéki színtársulatok életének, ezért kutatómunkám során Csongrád-Csanád megyében működő amatőr színtársulatok képviselőivel készítettem interjúkat, amit kiegészítettem két határon túli példával is. A megyei csoportokból kettő a Pajtaszínházi Programon is részt vett.

A színjátszás és a „flow” élmény

Van-e olyan kifejezés, amely egyetlen szóval tükrözi azt az élményt, azt az állapotot, amelyet az amatőr színjátszók a játék során átélnek, megtapasztalnak? Igen. Ez a „flow”. Akár az amatőrökről, akár a profi színészekről beszélünk, az egyénnek a színjátszás iránti érdeklődését, elhivatottságát, vonzalmát Csíkszentmihályi Mihály megfogalmazása jól szemlélteti: Csíkszentmihályi szerint a flow élmény olyan helyzet, amelyben az illető szabadon annak szentelheti a figyelmét, hogy elérje célját, mivel nincs zavar, amiben rendet kellene tennie és nincs olyan fenyegetés, amellyel szemben az énnak meg kellene védenie magát. Ebben az esetben tehát a tevékenység maga a cél: önmagáért tesszük, azért, mert az adott cselekvés örömet, elégedettséget ad, nem pedig azért, hogy az által érjünk el egy célt.

Ezt az állapotot nevezi Csíkszentmihályi „flow” -nak, áramlatélménynek (Csíkszentmihályi, 2018: 67. o).

Erről az állapotról az interjúk során a megkérdezettek is beszámoltak.

A magyar nyelvű színjátszás kezdete:

Az első magyar színigazgatónak Kelemen Lászlót tekintjük. Neve összeforr a hagyományos értelemben vett magyar nyelvű amatőr színjátszás kezdetével, hiszen elsőként hozott létre magyar

nyelvű amatőr színjátszó csoportokat. Ez a 18. század végére datálódik.

Kelemen felismerve a magyar színjátszás jelentőségét a magyar nemzet függetlenségéért, a magyar nyelvért vívott harcban, 1790-ben megalapította az első hivatásos magyar színtársulatot is, melynek műsorán már a világirodalom klasszikus drámái is szerepeltek. A társulat Kazinczy Ferencen keresztül összeköttetésbe került a Martinovics-féle mozgalommal, amely Magyarországon az első forradalmi kísérlet volt a feudális hatalom megdöntésére. A forradalom bukása után a hatalom elmozdította Kelemen az állásából, így 1796-ban a társulat is megbukott. 1799-től 1801-ig vidéken megkísérelte újabb társulattal a munkát (ekkor játszottak Nagyváradon, Szegeden, Kecskeméten, Nagykőrösön, Gyöngyösön és Losoncon). Ez azonban csak 1801-ig működött (Staud, 1961: 77. o).

Ezután ügyvédként és kántorként tevékenykedett, majd Makóra költözött, onnan pedig 1811-ben Csanádpalotára, ahol színjátszó csoportokat hozott létre. Itt élt 1814-ben bekövetkezett haláláig. Sírhelye a Kelemen László Emlékparkban található Csanádpalotán.

Csongrád-Csanád megyében róla művelődési házat, alapítványt, utcát, színitánodát neveztek el, és a Csanádpalotán megrendezett amatőr színjátszó találkozó is az ő nevét viseli.

A magyar nyelvű amatőr színjátszás alapjainak Kelemen kortársai is meghatározói előfutárai voltak, így Bessenyei György, a magyar felvilágosodás első nagy alakja, valamint Kazinczy Ferenc, aki a magyar művelődés irányítója lett Bessenyei után és a nyelvújítás is az ő nevéhez fűződik. Fontos, hogy a felvilágosodással létjogosultsága lett a sajtónak, a könyveknek, a nyomdának.

A 19. század egyik legfontosabb eseménye pedig a kiegyezés. A kiegyezés után Magyarországon egyre erősödött az informális közösségek igénye, vagyis egyletek, egyesületek jöttek létre nagy számban, érvényesítve az egyesülési jogot. A dualizmus korában ugyan nem született még törvény az egyesülési jogról, azt belügyminiszteri rendelettel szabályozták. A polgárság színtereit a polgári olvasóköri körök, társaskörök jellemezték, míg a parasztságot a gazdakörök, legényegyletek, tanyai olvasóköri körök, földmunkás olvasóköri körök. Trianon után a dualizmus idején kialakult rendszerben működtek tovább az önszerveződő közösségek. 1932-ben több mint 3800 társaskör, közel 2000 kulturális, művészeti, irodalmi, tudományos közösség működött. Ezek között már amatőr színjátszó csoportok is voltak. A csoportok betanítását elsősorban tanítók koordinálták.

Az amatőr színjátszást meghatározó jogszabályok:

Az amatőr színjátszás témakörével foglalkozva elengedhetetlen beszélni a törvényi vonatkozásokról, a színházi ügynökségek szerepéről és a közművelődési alapszolgáltatásokról egyaránt. Ezek egyáltalán nem vagy csak érintőlegesen kerülnek szóba a csoportoknál. Éppen ezért is fontos, hogy tudjanak úgy a lehetőségeikről, mint a kötelezettségeikről. Két törvényt érdemes a témával kapcsolatban ismerni, ezek a következők: a 1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről, az 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról.

A szerzői jogdíjról:

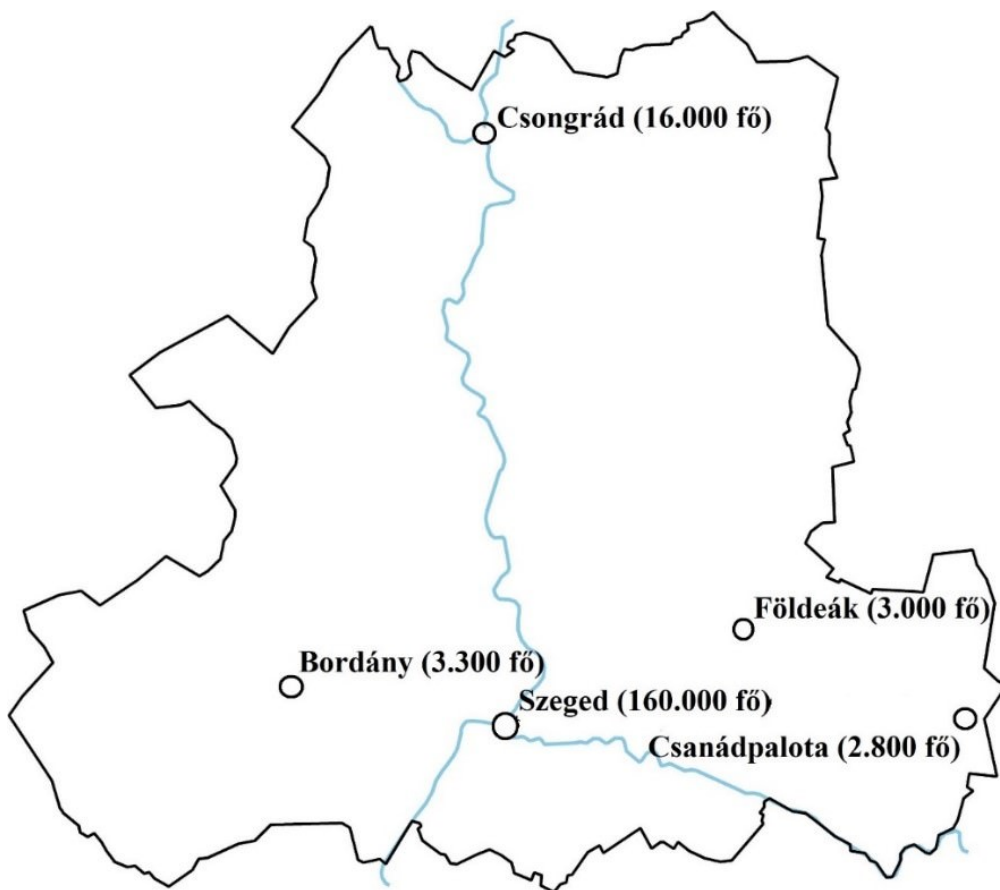
A Magyarországon működő színházi ügynökségek szerepe is említést érdemel. Ismert többek között a Theatrum Mundi Színházi és Irodalmi Ügynökség, a Hofra Színházi és Irodalmi Ügynökség, a Proscenium Szerzői Ügynökség. Az ügynökségek színpadi szerzők, fordítók műveinek jogait közvetíti hazai és határon túli színházak, könyvkiadók, filmgyártók számára. Egyes ügynökségek elsősorban amerikai művekkel, míg mások angolszász, francia, német és más európai szerzők képviselőjével foglalkoznak.

Lekli Miklós, a Hofra Színházi és Irodalmi Ügynökség munkatársa szerint Vereb Tamás szerzői jogokkal kapcsolatos írása hűen tükrözi, hogyan érinti az amatőr színjátszókat a szerzői jogok kérdésköre. Vereb szerint: „a magyar színházi szakma túlnyomó része átláthatatlan és áthathatatlan lila ködnek tartja a szerzői jog magyarországi intézményrendszerét. Mások magát a szerzői jogot tartják fura és megkerülendő, elsumákolandó, csak suttogva emlegetendő förmedvénynek vagy fölösleges bilincsnek – ha egyáltalán tudomást vesznek róla” (Színház Kritikai és Elméleti Folyóirat, XXXVIII. évfolyam, 1. szám, 2005:43).

A kulturális törvényben megfogalmazott 7 közművelődési alapszolgáltatás közül kettő, ami az amatőr színjátszó csoportokat tekintve rendkívül fontos:

- művelődő közösségek létrejöttének elősegítése, működésük támogatása, fejlődésük segítése, a közművelődési tevékenységek és a művelődő közösségek számára helyszín biztosítása. (Ezt a közösségi tevékenységek legkisebb alapegységben, a közösségi színterekben is kötelező biztosítani).
- az amatőr alkotó- és előadó-művészeti tevékenység feltételeinek biztosítása (1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről (<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700140.tv>, [2020.10.31.])

1. ábra: az amatőr színjátszó csoportok vezetőivel Csongrád megyében készült interjúk település szerinti jelölése, lakosságszámmal együtt feltüntetve

Az empirikus adatgyűjtés körülményeiről és eredményeiről:

Interjúim 2019 novemberében és decemberében készültek. 4 interjút személyesen, kettőt messengeren, egyet pedig telefonon bonyolítottam le. A személyes interjúk 2-2,5 óráig tartottak, a többi pedig 1-1,5 órán át.

Csanádpalotán a Kelemen László Amatőr Színjátszó Társulat (KLASZ) vezetőjével, a nyugdíjas pedagógus Szügyi Andrásnéval, Bordányban a Bordányi Amatőr Színjátszó Kör (BASZK) vezetőjével, Böröcsök Rolanddal, Csongrádon a Csongrádi Színtársulat vezetőjével, a nyugdíjas pedagógus Ferentzi Katalinnal, Szegeden a Genéziusz Színház vezetőjével, Horváth Istvánnal, a székelyföldi Csíkcsoportban Boros Katalinnal készítettem interjút. Földeákon Szabó Ilona pedagógus válaszolt kérdéseimre.

(A földeáki csoport az interjú készítésekor már nem működött.)

A fenti interjúktól eltérő módon további egy interjút készítettem. Varga Tamással beszélgettem, aki a Vajdasági Magyar Művelődési Intézet munkatársa. Tamás színész, és emellett a Vajdaságban működő magyar anyanyelvű színjátszó körököt segíti munkájából adódóan.

A székelyföldi és a Csongrád-Csanád megyei csoportvezetőknek 33 kérdést tettem fel, 6 egységre bontva azokat. A felvezető kérdések után a csoportról és a színre állításról, a belső és külső megelégedettségről és visszajelzésekről, a működés feltételeiről, a támogatási igényekről és formákról, majd levezető kérdések gyanánt a jövőképről kérdeztem őket.

Varga Tamást pedig a Vajdasági Magyar Művelődési Intézet amatőr színjátszás területén végzett tevékenységéről kérdeztem, illetve a vajdasági magyar amatőr színjátszók helyzetéről és a

Vajdaságban elérhető támogatási formákról.

A társulatok indulása és alapadatai:

Az amatőr színjátszó társulatok megalakulása – a tapasztalatok alapján – többnyire a helyi művelődési intézmény vezetőjének, de sok esetben 2-3 közösségi szemléletű helyi lakos, lokálpatrióta kezdeményezésének köszönhető. Jellemző többnyire az is, hogy a rendezői, csoportvezetői feladatokkal egy helyi pedagógust bízunk meg.

Az általam vizsgált települések mind rendelkeznek színjátszó múlttal, színjátszó hagyományokkal. A csanádpalotai KLASZ a legrégebbi múltú társulat a 2001-es megalakulásával. 2002-ben alakult meg a bordányiak csoportja, 2009-ben Földeák, 2010-ben Csongrád és Csíkcsomortán, és 2011-ben a szegedi Genéziusz.

Csanádpalotán Kelemen László, az első magyar színigazgató alakított csoportokat a 19. század elején. Később, a 20. században is volt itt színjátszás. Többnyire pedagógusok karolták fel a színjátszás ügyét, de előfordult, hogy egy műkedvelő cipész vagy egy szobafestő vette át a rendezői szerepet. Időközben a csoportok megszűntek, majd újra elindult egy-egy. Legutóbb, 2001-ben Ádók István, a Kelemen László Művelődési Ház korábbi igazgatója kezdte az újrászervezést. Szügyi Andrásné nyugdíjas pedagógus azóta rendezi a csoportot.

Bordányban a csoport 2002 decembere óta működik. Börcsök Roland csoportvezető szerepe többrétű, a kezdeti időben csak kívülről segítette a csoport munkáját. Később már játszott is. Jelenleg viszont nem tud szerepet vállalni, mert a Faluház vezetésével járó feladatokkal nem tudja összeegyeztetni a próbákat. Toboroznak rendszeresen, felhívásokat tesznek közzé a helyi újságban, facebookon, plakátokon is, így keresnek szereplőket.

Földeákon, az akkori művelődési ház vezető, Búzásné Vízi Judit nagyon szoros kapcsolatot tartott Csanádpalotával. Ennek köszönhetően 2009-ben a KLASZ fellépett Földeákon két darabbal. Teltház volt. Ez mintegy 250 főt jelent, vagyis a lakosság közel 10%-a. A csanádpalotai előadás után néhányan úgy döntöttek, megalakítják a helyi színjátszó csoportot Földeákon is. Vezetője Szabó Ilona, népművelő, pedagógus lett.

Először az ismeretségi körből próbáltak embereket toborozni és csak kisebb kabaréjeleneteket állítottak színpadra. Folyamatosan dolgoztak egészen 2014-ig, szintén 250 fős teltházzal. Majd 2014 és 2015 között váratlanul a csoport 3 tagja is meghalt, ami magának a csoportnak is a végét jelentette.

Csongrádon évtizedekre visszamenően jellemző volt a színjátszó csoportok működése, több csoport is működött ugyanazon időben, pl. a Bútorgyári és a Művelődési Központé. Ezek idővel megszűntek, és 2010-ben Bedő Tamás, az akkori és jelenlegi polgármester kérte fel Ferentzi Katalin pedagógust arra, hogy élessze újjá a csongrádi felnőtt színjátszást. A Művelődési Központ és Városi Galéria lett a székhelyük is.

Katalin a kezdetek óta szervezi a csoport életét, a fellépéseket. Felel a munkájukért, darabokat keres és rendez. Különösen büszke arra, hogy a „Csongrádi” név használatát hivatalosan be is jegyezték.

Székelyföldön, a csíksomortániak életében fontos szerepet tölt be a színjátszás. Írásos adatok bizonyítják, hogy 1911-ben volt már színjátszó csoportja a falunak. Akkoriban tanítók foglalkoztak a rendezői feladatokkal, ők kovácsolták össze a közösséget is. Nagyobb ünnepekre, bálókra készültek fel egy-egy darabbal. A színjátszás ügyét Birta Veronika óvónő vette kézbe. Halála után a kulturális élet összeomlott, mígnem 2010-ben Bartalis István kezdeményezésére újra fellendült a színjátszás a csíksomortáni faluban. István munkásságát később Boros Katalin vette át. Az általam vizsgált társulatok legifjabbika, a szegedi Genéziusz Színház 2011-ben alakult. Alapítói akkor végeztek színészként a szegedi Kelemen László Színitanodában, Barnák László osztályában. A harmincas éveiben járó Horváth István alapító tagként és társulatvezetőként működik, emellett ír, játszik, rendez.

Ahogy hasonlóságok, úgy különbségek is vannak a csoportok között. Hasonlóság, hogy a társulat utazása, utaztatása mindig komoly logisztikát és anyagi vonzatot jelent. Ugyanígy a díszletek elkészítése, elkészíttetése, beszerzése és gyakran a szállítása is. A technikai dolgokat minden társulatban közösen oldják meg (fúrás, faragás, szerelés, festés).

A különbségek leginkább a pályázatok témakörében érzékelhető. Többen hivatkoztak arra, hogy a társadalmi munkában végzett csoportvezetői feladatok mellett a pályázatokra már nem tudnak koncentrálni.

A hét interjúalanyból kettő nem ismerte a Nemzeti Művelődési Intézet Pajtaszínház Programját, a másik öt viszont úgy gondolja, ez egy nagyszerű lehetőség bármelyik amatőr társulatnak. (Csanádpalota és Bordány már vett is részt ezen a korábbi években fellépőként).

Az önkormányzati támogatások összege mindenkinek mást jelent. Van, akinél az évi 20-30.000 Ft-os támogatás is sokat jelent a csoport vezetője szerint, míg egy másik településen az évi 350.000 Ft is kevés.

Évadok és darabok

A Csongrádi Színtársulatnál és a szegedi Genéziusz Színháznál beszélhetünk hagyományos értelemben vett évről. A többiek erre nem fektetnek hangsúlyt. Érdekes, hogy ugyanazon társulatoknál van évad, akiknek az előadása jegyvásárlással tekinthető meg. Csongrádon az állandó létszám 10-12 fő. Náluk többnyire felnőttek játszanak, akik aktív dolgozók, de néhány nyugdíjas is van.

Csongrádon a Művelődési Központ minden évben indít egy 5 előadásból álló színházi bérletsorozatot. Ennek évek óta az 5. előadása a Csongrádi Színtársulaté. 2015-ben létrehozták a Csongrádi Színjátszásért Egyesületet, amely a társulat mellett működő bejegyzett szervezet. A nagyobb darabokhoz komoly díszleteket, bútorzatot kell készíteniük, vásárolniuk. És a szerzői jogok után is rengeteget kell fizetni. Ezeket a kifizetéseket az egyesület koordinálja. A társulatban van két mérnök, ezért a technikai dolgokat és a díszletelemeket meg tudják tervezni ingyen, önkéntes munkában. Kedd és csütörtök az állandó próbanapjuk Csongrádon, a Művelődési Központban. Az egész estés darabra már októberben, legkésőbb novemberben elkezdik az olvasópróbát. A kisebb darabokra pedig 2-3 hónapot fordítanak általában. Szegeden a Genéziusz Színház létszáma 25 fő. 19-35 éves életkor jellemzi a csoportot.

Színházi évad van a Genéziusznál, ez szeptembertől júniusig tart. A darabot illetően közösen választanak, de saját darabjaik is vannak, amelyet elsősorban István írt, ilyen a „Sanzon Izé” című zenés kabaréest vagy a „Good day today”, ami a gyermekbántalmazás témáját dolgozta fel.

A fenti csoportoktól eltérően itt megvan a lehetőség a beszédtechnika órára, az ének fejlesztésére és a mozgás fejlesztésére is. Egy-egy darab próbaidőszaka a bemutatóig 2 hónap, maximum 2,5 hónap.

Csanádpalotán jelenleg 18 fővel működik a csoport. Negyedikes a legfiatalabb és nyugdíjasok a legidősebbek, akik közül 3-an a kezdetek óta játszanak.

Éves szinten általában két alkalom van, amikor a helyiek előtt fellépnek. A darabokat közösen választják ki. Kedden és csütörtökön van próba. Egy-egy darab próbaidőszaka a bemutatóig náluk darabtól és a színjátszók szabadidejétől is függ.

Földeákon a legtöbben 15-en voltak a csoportban, végül 10-en maradtak, akik 2014-ben befejezték a színjátszást. A legfiatalabbak 19-20 éves lányok voltak és a legidősebb egy 75 éves néni. Földeákon az első évben 2, utána 4-5 előadást is sikerült egy évben színre állítani. A darabválasztásba mindenkinek volt beleszólása. Eleinte interneten találtak szövegkönyveket, majd a környező településeken működő társulatokkal is cseréltek.

A díszletekkel, jelmezekkel kapcsolatban az önkormányzattól kaptak segítséget. Ők biztosították a színfal alapanyagát. A tervezést és a kivitelezést pedig a tagok végezték.

Egy-egy darab próbaidőszaka a bemutatóig legfeljebb 2 hónap volt.

Az 500 fős Csíkcsomortánban a csoport 8 aktív fővel rendelkezik, akik 20-60 éves kor közöttiek. Ennél a társulatnál nincs évad, ünnepekre, nagyobb eseményekre tanulnak meg egy-egy darabot. Évente körülbelül 2-3-at. A díszleteket maguk gyűjtik, ők varrják, illetve alakítják át a ruhákat. Egy-egy darab próbaidőszaka a bemutatóig 2-3 hónapot vesz igénybe. Hetente 2-3 alkalommal próbálnak.

Bordányban színházi évad nincs, csak a márciusi kultúra napjára készülnek darabbal. A csoport jelenleg 12 fővel működik. 15, 18, 35, 40 és 60 éves tagjai is vannak a csoportnak. A darabválasztás náluk mindig közösen történik. Többnyire interneten szoktak keresgélni. A díszleteket, jelmezeket a csoport rakja össze. Heti egyszer, hétfőnként van próba. Egy-egy darab próbaidőszaka a bemutatóig 1-3 hónapot vesz igénybe.

Az általam megkérdezett amatőr színjátszó csoportok esetében jellemzően hetente 1 vagy 2 próba van, és egy-egy darabot 1-3 hónap próbafolyamat után tudnak bemutatni. Jellemző továbbá, hogy a csoportok vezetőire bízzák a szereposztást és sokszor a darab kiválasztását is. Ez a módszer vált be leginkább, de emellett természetesen bárkinek lehet javaslata pro és kontra is. Az esetek döntő többségében azonban előnyt élveznek a bohózatok, kabarék. Két csoport említett teltházás előadásokat, ám ez igencsak relatív, mert az egyik társulatnál ez 60 főt jelent, a másiknál pedig 350 főt.

Magyar nyelvű amatőr színjátszás a Vajdaságban

Varga Tamással[\[1\]](#), a Vajdasági Magyar Művelődési Intézet munkatársával készített interjú összegzése:

Vajdaságban jelenleg 18-20 magyar amatőr színjátszó csoport működik aktívan, de ennél is több van. Ők évi 3 alkalommal kérhetnek ingyenesen segítséget az Intézettől (Vajdasági Magyar Művelődési Intézet) és a Vajdasági Magyar Művelődési Szövetségtől. Ebben a mentor programban az Intézet ingyenesen küld hozzájuk szakembert (színészt vagy rendezőt), aki a próbákhoz szakmai segítséget nyújt.

Mentorált már csoportnál Brestyánszki Boros Rozália, a Szabadkai Népszínház dramaturgja, Hernyák György, az Akadémia tanára, Lőrincz Tímea, a Zentai Színház színésze, vagy Táborosi Margaréta színész is.

Ez a 3 alkalom nem arra való, hogy megrendezzék helyettük a darabot, hanem arra, hogy megmutassák, hogy ők hogyan rendezzék meg. Tehát módszertant kapnak. Varga Tamás szerint Kupuszinán (Bácskertes) úgy énekelnek, úgy játszanak, úgy táncolnak, úgy működik a színjátszó csoport, mintha lenne a Vajdaságnak még egy profi színháza. A vajdasági amatőr színjátszó csoportok többnyire ismerik egymást. Van egy „Négyesfogat” elnevezésű szerveződés, amelyben 4 település színjátszó csoportja elviszi egymáshoz az előadásait. Ez önszerveződő, ebben az Intézetnek nincs szerepe.

Járnak „szomszédolni” is, például Magyarcsernye szívesen vitte saját előadásait máshova is, de ez a csoport most épp megszűnt, mert valamennyi tagja külföldre költözött. Tamás úgy gondolja, több helyen lehet ilyen sorsa a színjátszó csoportoknak, ha nincs legalább két ember a csoport mellett – egy vezető és egy asszisztens – aki rendezi a csoportot. Ha az egyikkel történik valami, ne szűnjön meg egy csoport emiatt. Vajdaságban a diákszínjátszók számára rendezik meg Zentán a KSZFV-t (Középiskolás színjátszók film –és színházi vetélkedője), Feketicsen (Bácsfeketehegy) van Gyermekszínjátszó Műhelytalálkozó az általános iskolásoknak. A felnőtt amatőr színjátszók pedig a Vajdasági Magyar Amatőr Színjátszók Találkozóján vesznek részt. Tamás szerint a játéknak, színjátszásnak elsősorban csapatépítő, közösségépítő ereje van. Ebben a műfajban személyiségek találkoznak személyiségekkel. Az egymással legmélyebben találkozó társas játék a színjátszás, ez egyfajta önmegismerés. A VMML is nagy figyelmet fordít az amatőr színjátszó csoportokra. Képzéseket, szakmai napokat tartanak a csoportvezetőknek, meghívnak drámapedagógusokat, rendezőket vagy színészeket.

Tamás- munkájának egy részeként - a profi színházaknak a drámatárait digitalizálja, így az Újvidéki Színház eddigi előadásainak szövege mind megvan nekik.

A Vajdasági Magyar Amatőr Színjátszók Találkozóját 2020-ban 25. alkalommal rendezték volna meg (idén Szajánban lett volna), ha nem szól közbe a koronavírus járvány. Minden évben másik település ad otthont a találkozóknak. Egyik évben Bácskában, másik évben Bánátban rendezik. És minden más területen is figyelnek a Bácska-Bánát egyensúlyra.

A színjátszó találkozó díjainak egyike, hogy egy csoport egy profi színházban léphet fel. A találkozó egy egyhetes szemle, napi 2-3 előadással. Az esemény főszervezője a Művelődési Szövetség, amely egyébként testvérintézmény a Vajdasági Magyar Művelődési Intézettel. Másik fontos és népszerű programjuk a MAdT. A MAdT tábor a Vajdasági Magyar Amatőr és Diákszínjátszók Tábora. Elsődleges célja, hogy a színész csoportok, a rendező csoportok és a mozgásos csoportok képzése a táborban megtörténjen. Kiemelten fontos, hogy az, aki eljön, kapjon egy olyan szakmai képzést,

amit aztán tud kamatoztatni. A tábor egyhetes és mindig Zentán van.

2019. május 15-én megalakult a Kárpát-medencei Színjátszók Társasága, a Színtér Lakiteleken és az ott lefektetett pontok értelmében a Kárpát-medencében működő amatőr színjátszó csoportok eljárnak egymáshoz fellépni. Ennek keretében Kupuszina volt fellépni Szlovákiában az Illés- napokon. Majd ezután ők hozták el egyik előadásukat Kupuszinára. Pályázati lehetőségeik vannak, de azokkal elsősorban a Művelődési Szövetség foglalkozik. Ha lenne az amatőr színjátszó csoportok számára fix állami normatíva, vagy egy egyszerűen megpályázható forrás, célzott támogatás, Tamás szerint a technikára kellene fordítani, viszont vannak olyan csoportok is, ahol a próbahelyen nincs fűtés.

Jó kapcsolatuk van a profi színházakkal, és ha szükség van valamire, akkor ők adnak kölcsön eszközöket (mindezt ingyen). Ezzel is segítenek az amatőröknek. Fontos és elsődleges, hogy legyen egy hely, ahol lehet próbálni, és nincs hideg, legyen megfelelő technika és ha varrni kell valamit, akkor arra is legyen támogatás.

Varga Tamás szerint az amatőr szféra és a profi szféra mellett van egy harmadik is, ami kevés hangsúlyt kap, ők pedig az Akadémián tanulók, akik már nem amatőrök, de még nem profik. A VMMI jövőbeni terveiben szerepel az Akadémia diákjainak bevonása a mentoráló tevékenységbe oly módon, hogy tanáraikkal együtt egy-egy településen nyílt órát tartanának.

További cél a 2019 májusában Lakiteleken megalakított SZÍNTÉR működtetése, amely a Kárpát-medence amatőr színjátszó csoportjait fogja össze, és Tamás a koordinátora. Ennek egy továbbgondolt programja lehet a Kárpát-medencei Amatőr Színjátszó Tábor.

Tapasztalatok, tanulságok, tények az interjúk kapcsán:

Diplomadolgozatomhoz 7 interjút készítettem el, ami a beszélgetésekkel és a helyszínré utazásokkal közel 20 órát vett igénybe. A csoportok vezetői büszkén meséltek sikereikről, a vidéki teltházak előadásokról, ami az egyik településen 60 nézőt jelent, míg a másikon 350-et.

Két interjúban hangzott el, hogy azért nem lehet télen próbákat tartani a művelődési házban, mert nincs fűtés (egyik a vajdasági, másik a székellyöldi interjú volt).

A színjátszó találkozók és a minősítők kapcsán is eltér a csoportok gondolkodása. Az általam megkérdezettek közül két csoport van, aki szívesen méretteti meg magát találkozókon vagy minősítón, a többi csak a találkozókat részesíti előnyben.

Közel megegyező választ kaptam arra a kérdésemre, hogy mit jelent nekik, illetve a tagok számára az amatőr társulat. Úgy gondolják, hogy olyan, mint egy nagycsalád, ahol mindenki segít a másiknak a magánéletben is. E csoportok továbbra is a látókörömben vannak, a csoportvezetőkkel tartom a kapcsolatot, éppen ezért tervezem, hogy újra meg fogom keresni őket, hogy párhuzamot vonjunk, mi történt 1 év elteltével. Ezen felül hasznos és informatív lenne valamennyi megyei amatőr színjátszó csoport vezetőjével interjút készíteni, mintegy aktuális helyzetfelmérés gyanánt. Csongrád-Csanád megyében több vonatkozása is van az amatőr színjátszásnak. Csanádpalotán alakított színjátszó csoportokat, majd később itt is halt meg az első magyar színigazgató, Kelemen László. Makón született Páger Antal. Drámatagozatos középiskolánk működik Szentesen. Igazgatóságunk jó szakmai kapcsolatot ápol a megyei csoportokon túl a Vajdaság és

Székelyföld színjátszóival is. Ezért az amatőr színjátszás továbbra is egy fontos szegmense szakmánknak. Létjogosultsága van és közösségformáló szerepe.

Felhasznált irodalom:

- 1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről (elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700140.tv>, [2020.10.31.]
- 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról (elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99900076.tv> [2020.10.31.]
- Arcanum/Kézikönyvtár/Magyar Életrajzi Lexikon/Kelemen László, <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzi-lexikon-7428D/k-760F2/kelemen-laszlo-762C3/> [2020.10.31]
- Barnucz Anita et al. (2018): Útmutató a közművelődési szakterület megújult jogszabályi környezetének alkalmazásához. NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft., Lakitelek.
- Csíkszentmihályi Mihály (2018): Flow. Az áramlat. A tökéletes élmény pszichológiája. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Staud Géza (1961, szerk.): Kelemen László naplója és feljegyzései. Felsőoktatási Jegyzetellátó Vállalat, Budapest.
- Tóké né dr. Molnár Gizella: A kulturális mediáció és tradicionális intézményei ppt.
- Vereb Tamás (2005): Amikor Shakespeare kabátját lopják. Színház Kritikai és Elméleti Folyóirat, 38. 1. sz.

[1] Tamás 1998 óta foglalkozik színjátszással. 2000-ben írta meg első drámáját Zentán, és utána javasolták, hogy felvételizzen az Akadémiára (Művészeti Akadémia, Újvidék). Azóta foglalkozik színházzal, rendezéssel is. Első drámája „A kalitka” egy társadalomkritika volt.

A Vajdasági Magyar Művelődési Intézetnél 2014 óta dolgozik, ahol az amatőr színjátszással kapcsolatos feladatokat vette át Hajvert-Lódi Andreától, majd megbízott igazgató lett, amikor Gondi Martina igazgató asszony ment szülési szabadságra.

A színjátszás a legkedvesebb szelete a munkájának.